

KURS

VOLIČSKÝ

ROVNOST·VOLNOST·BRATŘSTVÍ

GEORGES-ARMAND MASSON

SOLIVEAU

ČILI

DOKONALÝ POSLANEC

VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVIE

MCMXXV

*Neni třeba ukládati směšno
tam, kde ho neni; ale jest dobře
viděti je, když někde opravdu
jest.*

LA BRUYÈRE.

I

ÚVOD K ŽIVOTU PARLAMENTÁRNÍMU.

Pan ANDRÉ BERTHON

„Vy nejste Soliveau

J. O. du 30 Mai.

(Chambre des Députés, 2e séance
du 29 Mai 1923, p. 2197.)

Jsou slovníky sanskritu, glossáře čínštiny, grammatiky malgašské. Ba možno čísti — to se jen tak říká — v Národní Bibliothéce slovník francouzsko-gmbwaga-gbanzizi-monžombo, od Otce S. Calloc'ha.

V pěti úkolech p. Robert předvádí fox-blues a samba, jako kdysi v pěti listech nejvýmluvnější z našich generálů učil nepřítel, co to jest francouzsky.

Za pět franků padesát p. Antoine Albalat vy-

učuje umění psáti tak dobře jako naši klasikové. Na desáté stránce žák píše jako Saint-Simon; na třicáté vyrovná se Bossuetovi; na sté jest hotovým Albalatem.

Vidíme ještě ve výkladních skříních knihkupců pojednání otorhinolaryngologická, pojednání hermeneutická, formuláře kanonického práva, výtahy goniometrie, výklady smlouvy Versaillské, metody a návody ke klapkovým trubkám, zprávy phlébografie, kursy spasmologie. Theorie Einsteiny se tam nabízejí ve zpracováních přístupných lidu a theorie doktora Voronova na dosah všech burs . . .

Kterýsi holič v XVIII. století složil dílo o *Pogonotomii*, čili umění sám se holiti. Quintilián, Cicero napsali dvacet svazků o rhetorice čili umění, jak koho obalamutiti.¹⁾

I láska má svá pravidla, smím-li tak říci. Ano, láska, toto dítě Bohemy, nebo přesněji Československá, jest poslušno zákonův. Najdete je v Ovidovi, Peladanovi a v dílech, jichž výčet naplňuje předposlední stránku *Zábavných Novin*; mezi reklamou pro Stimulol a anoncí slečny Mitsy (veselé besedy, souhra ve všech polohách).

¹⁾ *Faire la barbe aux autres*, jak nad kým převládnouti, jak komu utříti; jest to protějšek k tomu holičovi.

Konečně i dobrodružství, kdo by tomu věřil! dobrodružství má svého theoretika: P. Pierre Mac Orlan, jenž uveřejnil nedávno *Průvodce Dobrodruha*.

Všemu se učí! Všemu se lze vyučiti!

Jediná až dosud *Politika* nestala se předmětem didaktického díla.

Odhodlali jsme se vyplniti tuto mezeru.

A co *Politika* Aristotelova, řeknete?

Známe práci našeho výborného předchůdce. Zaslouhuje plně naší úcty. Ale on pojal ve svém díle slovo *Politika* ve smyslu „methody, jak vládnouti“. Toť chyba. Jak my věci rozumíme, politika nemá co dělati s uměním vládnouti. *Politika* jednoduše jest pomůckou, jak se zmocí, jak udělati štěstí, kariéru.

Že pedagogické programy opomíjejí této látky, jest zaviněno tím, že Francouz vůbec soudí, že jest zbytečno *učiti* se *Politice*. A to ze dvou důvodů: prvním jest, že podle něho politika není k ničemu; druhým, že k tomu, aby se dělala politika, jest zbytečno, ne-li nebezpečno, znáti ať cokoliv.

Snadné rozumování! Zhoubné závěrky! *Politika* má své účely jako každý jiný způsob činnosti. Bez ní p. Marcel Cachin nebyl by poznal vězení. Malvy nebyl by vypovězen, Caillaux vykázán do

Mamersu, Mandel poslancem, Loucheur boháčem, Daudet tlustým, Barthou akademikem, Marty a Badina radními a měšťanosty. Politika jest kromě toho ze všech uměn nejnesnadnější. Inteligentní člověk v ní obyčejně ztroskotá, a zřídka kdy bývá viděti, aby poctivec to v ní k něčemu přivedl. Vlastnosti a schopnosti, jichž požaduje, nejsou tedy snad tak obecný.

*

Kdysi p. de la Fouchardière, obnovuje pokusy Edisonovy, jak je uvádí Villiers de l'Isle Adam v *Budoucí Evě*, sestrojil automatického muže p. Méziga, jenž mohl konati všechny úkony denního života: pít, jíst, mluvit, chodit, spát, zkrátka p. Mézigue uměl všechno, jen ne děti.

Později p. Clément Vautel vymyslel stroj úředníka, p. Lebureau-a. Každý měsíc vsunulo se do něho čtyři sta franků jedním otvorem, a tento dokonalý úředník po celých třicet dní, kromě neděle, vykonával všechny funkce administrativního života, totiž: kouřil, zíval, okusoval si nehty, hrál v karty, vyřezával lupenkou, lepil papírové holubičky, skládal verše atd.

Pobídnutí těmito příklady, přicházíme dnes s p. Soliveau, dokonalým poslancem. Stačí jen jíti v je-

ho šlépějích, abyste se dostali na nejvyšší úřady, jež byly dosavad přístupny jen některým vyvolencům štěstěny, jež však od nynějška, díky tomuto našemu skrovnému průvodci, budou otevřeny všem Čechoslovákům.¹⁾

Popis přístroje: P. Soliveau se jeví jako dobrák malavé postavy, tvaru zakulaceného, jenž dobře jí a pije jako dudek. Má, nebo správně: prý má dar slova, totiž schopnost článkovati jistý počet slovíček na *-ismus*, *-áni* a *j*. Tato slůvka lze mezi sebou zaměňovati. Jejich spojování uniká zákonům logiky. Abyste je nějak dostali dohromady, stačí uměti navlékati korálky.

Jak vidno, jest p. Soliveau velmi prostinký: zevnější obal z masa a kostí, ba i z tuku, a vnitřní mechanismus; dovolíte však, o tom abychom pomlčeli, neboť jest patentován.

P. Soliveau mívá často tituly: obyčejně doktorát práv nebo mediciny, nějaké speciální. Jinak nemívá titulu. Osobité zvláštnosti cítění nebylo dosud požadováno.

Jest národovec nebo prostě příslušník Česko-Slovenska.

¹⁾ V originále jest Francouzům. Upozorňujeme však, že to překládáme do češtiny.

Bývá mu více než 25 let. Zákon vskutku bere v úvahu, že Soliveau¹⁾ cecající jest nezpůsobilý k politice. Těší se celkem týmž ochranářským opatřením jako jalovice a mladí býci: se zřetelem na chov, jeho spotřebení jest zakázáno.

Zbývá nám určití, co umí p. Soliveau.

To nebude dlouhé.

P. Soliveau umí vyprázdniti sklenici.

P. Soliveau umí krkati²⁾ (ale toliko na národních banketech).

P. Soliveau umí se usmívati (ale jen na schůzích svých voličů, nikoliv však na voliče, když přijdou jednotlivě).

P. Soliveau umí vrtěti hlavou a krčiti rameny. Konečně může se naučiti psáti, má-li dobrého sekretáře.

¹⁾ Zde jest poněkud třeba vyložití slovo Soliveau. Prostě to znamená trámec, dlaho, podkladek, polštář, na nějž se přibíjejí desky podlahy. Ale pak to znamená též člověka bezvýznamného, budiž k ničemu, člověka drvo. Jest též věta: *Les rois soliveaux sont le refuge de milliers d'insectes rongeurs*, t. j. králové (vladaři), takoví „nešt“, jsou ufočištěm tisíců červotočů, kteří tato „dřeva“ rozhryžou. Slovo jest z pozdní latiny. Poněvadž však zakončením připomíná sluchu nynějších Francouzů *fele* (veau, tele), používá zde autor této hry, aby vyzdvihl dobytčí pojmy při tomto chovu.

²⁾ Un „rote-lois“ (krkal zákonů), říkal již prastarý básník Christophe de Gamon.

**Takové jsou nezbytné a postačující vlastnosti, by byl někdo připuštěn k životu parlamentárnímu. S tou podmínkou, že rozvine své přirozené vlohy četbou této naší příručky, p. Soliveau stane se Pre-
sidentem Republiky.**

II

FYSIKA VOLEB

Zvolený představuje formu zvláštní,
volic látku : tento jest pasivní, kdežto zvolený jest aktivní.

ARISTOTELES (*Pojednání o plození.*)

Bychom viděli, že jest mezi Láskou a volební Vilností rušivá analogie, stačí si přečísti knihu, v níž Remy de Gourmont popsal, pérem často smělým, mechanismus pohlavního aktu.

Hned na začátku svého pojednání učený encyklopedista definoval těmito slovy účel života: „*Udržování života*“. A přejdeme-li k látce našeho pojednání a otážeme-li se: „Jaký jest účel volby?“ odpovíme: „*Udržování poslance*“.

Přidržíte se tohoto prvního zjevu, budeme překvapeni zajímavou shodou mezi dobami, v nichž

zvířata cítí se náchylna k zachování svého druhu, a dobami, v nichž se obyčejně dějí volby.

Bývá to v dubnu, jak jen se jaro začne probouzet, když první vůně roční doby nad všechny rozkošné se rozšiřují v ovzduší, kdy naši nižší bratři jeví první známky milostného zmítání.

A právě v tutéž dobu, od dubna do května, ba i do června, každý čtvrtý rok otvírá se řada aktů, zachovávajících druh poslanecký, voleb totiž obecních a městských, okresních, zákonodárných.¹⁾

Unikají-li volby do senátu tomuto pravidlu, to proto, že u senátora, jenž jako slon se rozplozuje až každý devátý rok, neběží ani tak o prodloužení druhu jako o to, aby se nic neopomenulo z řady úkonů, jež se staly jaksi rituelními. Volba senátová jest dílem vyššího zušlechtění, volba zákonodárná jest naopak velená pouhým pudem.

*

Podle téhož Gourmonta první živé organismy se hierarchisují takto: jedinci jednobuněční čili „plastidy“; skupina, shluk plastid nebo „meridy“, a každá skupina merid může se rozplozovati dě-

¹⁾ To bylo nrci v dobách, kdy vše bylo ještě zřízenější. Teď jest voličská říje vázána jen na volební lístek, a proto dobou mnohem nevázanější; což patrno z letoších voleb listopadových.

lením nebo pučením. Právě tak nalézáme ve velkém zjevu volebním hierarchii, která, vyšedši od jednobuněčného jedince; zvaného „voličem“, jenž jest teprve jakousi beztvárnou plasmou, dospívá ke skupině voličů čili k „Řídícímu Výboru“, jenž se diferencuje nebo pučí ve výbory levice, pravice, nebo krajní levice.

Všechna tato slova, jak upozorňuje náš autor, mají ostatně toliko hodnotu mnemotechnickou. V jisté chvíli pojmenování se zastavuje a postup diferenciací též, neboť volba jako vývoj má jeden cíl, jednu účelnost, a tou jest vyvolenec, a v našem případě poslanec.¹⁾ Tak jako by nové živé stvoly vypučevše z nového volebního ústředí rostly, až se dotknou hlavou ideální klenby, nad níž už se neroste. Tato klenba jest dobře známa v parlamentologii, je to klenba Sněmovny. Zastavení rostu volebního jmenuje se deputace (vypravení poslanců), zahájení parlamentu.

*

¹⁾ Dlužno poznamenati, že poslanec může během své kariéry státi se zase jedincem jednobuněčným. Přihodí se jakási zdravotní dovolená a individuum zhubení za ten čas, že jen za nejpříznivějších okolností může zase nastoupiti svou dráhu.

Jiná podobnost s fyzikou lásky. Dimorfismus mezi volitelem a zvolencem jest jen zdánlivý. Na počátku, ve vzdálené době počínajícího volebního života, bývá vždy podobnost, nedím-li stejnost v rozdílnosti. Galien před Geoffroy Saint Hilairem to správně viděl: „Všechny části vyvolence náležají se u volitele. Jest jen jeden rozdíl, a to ten, že možnosti volitelovy jsou vnitřní, možnosti vyvolence jsou vnější. Představte si ty, jež se naskytanou první vaší obraznosti, které, na tom nezáleží, obracte zevně voličovy, zvracte a shrňte dovnitř vyvolencovy, a shledáte je všechny podobnými.“ Ale dosti s těmito citáty, neboť, abychom se přiznali, přírodní vědy nám nikdy příliš nevoněly.

*

Volba jest, to jsme viděli, zachovatelským aktem parlamentárního druhu. Při něm se děje to, co Remy de Gourmont nazývá ve svých studiích o broucích „honěním se“.¹⁾ V tom stavu předráždění, jež naznačuje tento výraz, zvolenec, jenž jest

¹⁾ Cavalage jest páření, připouštění (kobyly). „Honí se“ jest výraz více při hovězím. Jest to jen nepatrný rozdíl: u nás by též bylo dobré „jezdění“, ale tím málo by vynikla vlná slina a smyslná choutka kandidátova; ať tedy kandidát sebe více jezdí, budeme říkati, že „se honí“ Též se říká, že „se běhá“, což jest toféž.

teprve „kandidátem“, pronásleduje volitele se zběsilou horlivostí. Vykoná opravdové cesty, a to po krajině, o níž se jistí domnívali, že jest omezena na okresy, ale která vlastně, jak se zjistilo r. 1919, může se táhnouti až k hranicím departementu.

Kandidát, jenž do té hodiny dřepěl za kamny, vyvine takovou činnost, že tuto dráhu vykoná, aniž pocítí jaké únavy. Jest dosti častým zjevem na venkově, že kandidát s návaly krve do hlavy, rozpalený jakousi horečkou, rejdí po kraji, víří po ulicích, kotálí se, poněkud zpitomělý, z hospody do hospody, podoben jsa „opilému skuneru, jenž spěje, kam ho plachty nesou“, a jenž zanechává na každé zastávce, nejraději na některé starostově zdi, něco odřeniny své pestré kůže. Tento zjev, jakýsi druh snímkového línání a tření, jest označen učenci tajemným slůvkem „affišáže“. Jiní tomu říkají „plakátování“ čili nalepování volebních návěstí.

Kandidát jest v takové ráži milostných tužeb, že „se honí“ po silnicích zemských (dříve císařských), okresních, ba i vozových polních. Všechno je mu dobré. Zklamán jsa volebním pachem, jenž visí ve vzduchu, často zabloudí „honit se“ i do obvodů sousedních. Ba tvrdí se, že ve svém běsnění honí se až i za ženami svých voličů.

Když konečně kandidát dostihne voliče, stiskne ho, nejčastěji pomocí výčnělků jedné paže, někdy i pomocí obou paží. Přihází se též, že jej uchopí za ramena a takto ho drží chvíli proti sobě. Toto páření trvá po celou dobu volební periody. Jakmile tato perioda přestala, jest viděti kandidáta, z něhož se konečně vyklubal „poslanec“, jak upaluje do jiných končin. Říká se pak, že se jde „válet“, nebo zkrátka že „ujel“.¹⁾

Zbytečno připomínati, že v této říji, v tomto erotickém honění se kandidáta za voličem, jest polygamie v plném květu, zcela jako u Mormonů p. Petra Benoit. Když kandidát přitiskl k sobě jednoho voliče, zřídka kdy se stává, aby neopakoval totéž zbydlení se všemi voliči, které dostihne, a je-li to v téže rodině, svazky krevní nijak mu nepřekážejí.

*

Dokončeme tento stručný obraz volební říje poznámkou, že třeba počítati s rozmary kandidátovými. Jako věrná holubice, unavená svým milovníkem, odlétá a utvoří brzy s nějakým cizoložným holubem nový párek, tak se stává, že kandidát opouští mateřskou buňku, meridu, výbor volební,

¹⁾ se cavaler váleť se; ujetí, upláchnouti.

a odejde založit s jinými voliči nový výbor, novou meridu (líheň).

Ale to se málokdy stává, co trvá volební říje. Tu naopak více kandidátů uchází se o téhož voliče.

Složitost volebního aktu jest ostatně nekonečná. Jako ještěrky tvoří párek, jenž trvá několik let v stálém milování, bylo viděti i poslance a voliče, kteří k sobě lnuli více zákonodárných období. (Viz případ Ribotův). Ale bylo viděti též voliče, kteří, svědčíce takto o málo obyčejné sveřeposti mravů, jakou vidíme jen u kudlanek nábožných, sežerou své zvolence bezpochyby, aby byli zachováni voličové. Remy de Gourmont poznamenal kudlanku nábožnou jménem lidožravé „Markéty Burgundské“. Jisté volební okresy, zvláště v Paříži, jsou též Markétami Burgundskými pro nešťastné kandidáty, kteří se tam pokoušejí uplatniti svou volební říji.

Někdy, v jistých obdobích, když atmosferou burácejí veliké víchry, akt volební se zčisťuje, ztrácí svůj ráz slídících psů a ukájení nízkých chťičů. Jest pak to s volbami jako s láskou u vážek vodních, bystrých šidel lučních: „Řeklo by se, tolik jest to nehmotné a čisté, že dvě ideje se spojují v jasnost nezbytné myšlenky.“ A tyto okamžiky jsou dosti

vzácný v životě jednoho národa. Nesetkáváme se s nimi nikdy v předvečer nebo nazítří nějaké války s druhý sousedními. Plody takovýchto voleb nejsou nikdy skvělé. (Viz heslo Národní blok.)

III

PRVNÍ KROKY

*Vaše rodiny budou mít, co jen srdce
ráčí,
žně budou takové, že unaví se vaše kosy,
a plody daleko překonají, co slibovaly
květy...*

*Nebude třeba bdít na cimbuřích věží;
železo lépe zakalené bude vzdělávat
zemí
a lid, jenž se třese před hrůzami války,
nebude-li mít bubnů jen k tanci, vůbec
jich mít nebude.*

MALHERBE.

VYZNÁNÍ VÍRY

U vyšších lidských živočichů, t. zv. civilisovaných, přihází se, že pohlavní akt bývá provázen se strany samcovy slovy, obyčejně nesouvislými, ale článkovanými sladkým a přesvědčivým přízvukem. Tyto řeči nejsou nezbytny: jsou to prosté pomůcky k usnadnění. Akt volební naopak nemůže se obejít beze slov. Kandidát, který by se pokoušel o přízeň voličovu a nebral útočiště k výmluvnosti, nadobro by pohořel.

Řeč, kterou kandidát dává na jevo voličovi svůj lásky žár, a kterou mu vykládá, čeho od něho očekává, jakož i co mu on přinese k zásnubám, jmenuje se vyznání víry neb politický program. Toto vyznání víry není toliko mluvené, jest i napsané. Právě tak jako v jistých zemích obyčej tomu chce, aby novomanželé po svatební noci vykládali z okna své ložní prádlo, jest pravidlem, aby kandidát po celé období svého „honění se“ prostíral na všechny zdi ještě čerstvý text svých vyznání.

V jednom bodě však přece toto vyznání víry se liší velmi zřetelně od obyčejných erotických výlevů: neponechává nic inspiraci ani náhodě; jest rituální. Tímto rysem blíží se spíše modlitbě. Jako

všechny modlitby, ať to jest *Pater Noster* nebo nějaká formule orfická, počíná neproměnně vokativem, a toto zvolání jest vždycky totéž:

„*Voličové*“!

Ostatek vyznání víry není méně přesně určen. Jindy nešťastní gymnasisté, kteří v latinské řeči opomenuli *denique tandem*, uvalili na sebe opovržení profesorovo. Právě tak náš přítel Soliveau uhnal by si hlučný smích hospodských a ostatních prodavačů, kdyby ve své výzvě k volebnímu osudí vynechal tu neb onu felišní větu, ten neb onen amuletek výrazu, jenž po čtyřicet let zajišťuje úspěch a uchvacuje hlasy.

I sled těchto formulí jest poslušen zákonův, jakési hieratické syntaxe. Po vzývání božstva představí se sám prosebník. K tomu účelu třeba vyhledati větu jak hlučivou, tak prázdnou. Máte-li to štěstí, že obsahuje kontradikci, pak jest to dokonalé, neboť běží o to, jak uspokojiti každého.

I. — Vzorce řečnických úvodů:

„*Skálopevný přívrženec politiky pokroku a tradice ...*“

„*Ctím všechna náboženská vyznání ...*“

„*Muž činu a vývoje ...*“

„Rozhodně nepřátelský k slepému konservatismu jako k utopiím revolučním...“

Smysl této počáteční věty nemá sám o sobě důležitosti. Jest to zavíření bubnů, jímž se zahajuje představení. Příkladové, jež jsme právě uvedli a z nichž každý jest vyňat z některého vyznání víry čili programů, jichž se užívalo při posledních volbách, vydrží ještě na dlouho, ba směle pravíme, do nedohledna. Ačkoliv jsou vyšmaňané jako staré křápy, nikdy se neroztrhají: jsou jako kování Maximových strojních pušek a jako trpělivost poplatníků.

Půjdeme ještě dále! Radíme, aby se jich podle toho také užívalo, jednoho po druhém, jako se soukají vlci. Účinek bude uchvacující.

Zatím co volič je pod vlivem kouzla tohoto bum ... bum... bumtralala ..., toť nejvhodnější okamžik, aby se mu vpustilo do ucha několik slov něhy: *„Četl jsem ve vašich očích touhu pracovati se mnou...“* *„Tohle jest naše druhé dostaveníčko. Přicházím na ně oživen týmiž city jako ponejprv...“* *„Jste pro mne staří přátelé, jimž jsem zachoval svou věrnost. Budu šťasten, dokáži-li vám, že srdce nestárne.“*

Při divadle se právě tomu říká tremolo (roztřeseně, rozechvěně).

II. — Jsme v tom okamžiku, kdy kandidát musí vyložit to, co můžeme právem nazvati jeho „pedigree“.¹⁾

„Dítě tohoto kraje ...“

„Syn Horáčka ...“

„Syn této žírné Hané, k níž mne poutají všechny žilky mého srdce ...“

„Dítě kraje tohoto, poslanec kraje tohoto má místní povinnosti ...“ atd.

Až dosud žádná nesnáz. Teď však třeba, aby kandidát mluvil o své rodině, o svých předcích. To bývá někdy velmi choulostivo. Spořádejme si otázky.

a) Rodina. Takováto jest formule nejspokojivější.

„Jsem syn dělníkův po otci, syn zemědělcův po matce, synovec vojákův po strýci, zeť průmyslníkův se strany své ženy, moje krev tedy nemůže lháti.“ To vyhoví všem zálibám.

b) Minulost. Tady jest výhodno vždy nebýti příliš určitým. *„Nepotřebuji vám říkati, kdo jsem; většina z vás mne zná, víte, že jsem muž vážný.“* Nebo ještě: *„Podal jsem důkazy své zdatnosti. Moje mi-*

¹⁾ ang. pedigri, rodokmen (závodního koně).

nulost odpovídá za mou budoucnost. Můj život jest před vámi jako na talířku.“ Tento poslední obraz jest zvláště výborný. Pěkně se vyjímá ve všech vyznáních víry. Všechny životy parlamentární jsou před námi jako na talířku. A když se chodívalo z nočních restaurantů, možno bez nebezpečí říci: „*Můj život se odehrával v soukromí.*“

Kandidát, jenž jest *homo novus*, může zůstat při těchto ethnických a rodinných údajích. Bude mu na tom záležitosti bezpochyby, aby je zjadrnil do tvrzením prvotřídní morality. Volič jest bůh naivní, ctnost ho dojírá. Doporučuje se však, mnoho s tím neplýtvati. Vůbec není nevyhnutelno vykládati tyto ctnosti po jednotlivu.

Je-li kandidát již vyhoněný valach, jeho úkol jest velmi zjednodušen. Shrnuje se v tento syllogismus: „Při posledních volbách zvolili jste si zástupcem Soliveau-a. Zůstaneme tedy při starém a předem vám děkuji za opětovnou volbu.“

Ryzí aplikace principu totožnostního.¹⁾

¹⁾ Jistí kandidáti mysleli, že si pomohou jiným chytrým obratem. Ale nepodařilo se jim to. Příkladem jest onen konkurent poslance z kraje N., jenž myslel, že stačí, když celé své vyznání vloží do těchto několika slov: „Můj spoluuchazeč o mandát odloudil mi ženu, nahradíte mi ji mandátem.“ Nenahradili. A tak ztrafil mandát i ženu.

Několik výborných formulí:

„Věren víře, na niž jsem přísahal...“

„Co jsem byl včera, budu zítra...“

„O všech otázkách dnešní doby znáte dávno už moje smýšlení...“

„Takový, jaký jsem se vám prvně představil, takový se vám znovu představuju. Nezměnil se kandidát, nezměnil se ani program...“

Jistí kandidáti myslí, že jsou povinni podati svědomitě výčet všech svých činů z minulého období svého mandátu. Podle chronologického pořádku jeví se takto jejich intervence: toho a toho dne řekli: *„Ba že, ba že.“* Dne toho a toho: *„Velmi dobře“*. A tak dále. Někteří mají ještě podrobnější záznamy: *„Bude mi dovoleno připomenouti, že to já, dav odhlasovati položky pro zlepšení chovu hřebců, zasadil jsem se o tříroční obměny k tomu sloužících kobyl, že já jsem vymohl, aby v R... byl jmenován profesor zemědělství, že já jsem dosáhl potřebných subvencí na hubení polních myši...“*

III. — Tolik stačí pro minulost. P. Soliveau musí se teď pustiti do budoucnosti. Právě v tom jest třeba opatrnosti a hbitosti prstů. Nesmíme si to skrývati, toť pro voliče jediná zajímavá část vy-

znání víry. Tady se ukáže, co dá kandidát na mísu. Pravda-li, že bohové žízní, mají rovněž hlad. A jakožto bůh ani volič se neuchyluje od tohoto pravidla. Ale jako bohové byli často oklamáni, jest snadno oklamati i voliče. Stačí jen strčiti mu mísu pod nos. Jupiter-Volič se živí párou z mísy.¹⁾

Snadno pochopíte, že nemůžeme do této kanyvy вплésti mnohonásobné sliby, jež kandidát předkládá svým voličům. Jejich ráz se mění podle krajín. P. Soliveau si musí opatřiti nějakou příručku zeměpisu, aby se poučil o průmyslu a obchodu okršku zvoleného. Prodávají se takové příručky v knihkupectvích. Jsou v nich mapky; jsou na nich nepravidelné skvrnky červené, krajiny vinařské, kaněčky okrové, pánve uhelné, šedé čárkování, železné doly. Okresliv si na list bílého papíru mapu departementů, sestrojí si ve své hlavě a pro své osobní zájmy „politickou“ Francii: Loiret: *obilí, ocet, Johanna d'Arc*. — Corrèze: *Zbraně,*

¹⁾ P. Soliveau bude se moci užitečně inspirovati jistou černošskou modlitbou, kterou p. Maurice Delafosse zaznamenal v krajině Ugadugu: „Milý Bože, přijmi jednu slepici a pomoz mi, abych se těšil ze zdraví pro sebe jakož i pro svou ženu a své dívky a celý svůj dům. A pomáhej mi, abych měl i žeň hojnou. A já, dočkám-li se ve zdraví příštího roku, přijdu a dám ti zase slepici.“ Zaměň: „Boha“ „Voličem“, „rok příští“ „příštimi volbami“, a „slepici“ „trafikou“.

anonymní listy. — Marseille: oleje, mýdla, básníci, atd. A podle toho upraví se volební formule, odpovídající místním zájmům. Příklad:

Normandie: „*Počet hřebců musí se zvětšiti...*“
Nebo: „*Chci zachovati našim krájinám právo vařiti...*“

Dolní Rýn: „*Velký piják piva...*“

Orne: „*Velký piják mestu...*“

Hérault: „*Velký piják vína...*“

Vaucluse: „*Maje na paměti budoucnost melounů...*“

Périgueux: „*Přesvědčený přívrženec vepřového dobytka...*“

Saint-Etienne: „*Děla! Střelivo!*“

Cantal: „*Jsem z rodiny, v níž se vždy miloval sýr, sýr bude mým cílem...*“

P. Soliveau vyhne se omylům, jež by bylo nsnadno opravit, jako třeba říci ve Zlámané Lhotě nějakou originální myšlenku. Na štěstí tohoto posledního nebezpečí netřeba se příliš báti...

Taková jest konkrétní a solidní základna k zdrařilému volebnímu programu. To jest platnější, věřte mi, než půvabné, ale nejasné sliby, jimiž kdysi p. Narcis Boulanger chtěl navnaditi voliče Pas-de-Calaiské: „*Svým prvním zakročením u vlády vynasnažím se, abych obnovil našemu těžce zkou-*

***šenému lidu právo chytati skřivánky na přeletu,
když napadne sněhu.“ Volič vůbec nemá záliby
v poesii, a miluje-li skřivánky, to jen tehdy, když
by padali pečení jako vrabci přímo do huby, což
se zřídka kdy stává, když padá sníh.***

IV

Nyní však vyznání začíná bráti na sebe jinou tvářnost. Jest třeba je nějak nafouknouti nebo vycpati, smíme-li užiti tohoto trošku všedního výrazu. Ale čím, zeptáte se? Krásná otázka! Čímž jiným se nafukuje, ne-li vzduchem? Jsou k tomu už taková *flatus vocis*: „*Nezdočný postup velikého proudu demokratického a reformačního, jenž u nás vlastní vlast čím dál k většímu bratrství, čím dál k větší lidskosti a čím dál k větší spravedlnosti ve svobodě...*“ „*Pod vlajicím svým slavným praporem Republika chce dále sledovati své poslání míru a civilisace...*“ „*Setrvám v průlomu, vysoko třímaje prapor demokracie...*“ „*Hodina nebyla nikdy vážnější*¹⁾...“ Tato poslední formulka má

¹⁾ Někdy kandidát, místo aby se spokojil navlákáním těchto frází, jejichž prázdnota má svůj nesporný půvab, pouští se do prorokování jako p. Chavoix, jenž ujišťoval r. 1914 voliče Dordogneské těmito optimistickými předtuchami: „*Jsem přesvědčen, že císař Německý nechce válce.*“ Arci, to jest na jeho útratu a nebezpečí.

do sebe to drahocenné, že ji možno říkati v kteroukoliv hodinu.¹⁾

Celkem běží zde o lyrický výlev, o bravurní kousek, jenž jest ponechán kandidátově obraznosti. Tento kousek jest v politickém vyznání víry, čím v koncertním kuse houslistově jest *cadenza*, v níž pouští své virtuositě uzdu pomocí čtyřiašedesátin.

¹⁾ I v hodinu letní.

V

Přistupujeme k Prorvaci.¹⁾ „Prorvací“ jest, jak etymologie tohoto slova dostatečně ukazuje, „někam se prorvati“ čili prodrati, jinak řečeno zmoci vlastně to, proč kandidát skládal svou řeč. A jak známo, každý kandidát chce zmoci to, aby byl zvolen. Prorvace bude tedy záležití prostě v energické a krátké výzvě, by se volilo, by se dobře volilo.

Nejběžnějším příkladem takové klasické prorvace jest: *A ted' vsichni k osudim* (volný překlad: kde kdo do hospody). Neboť při ničem není třeba tak hasiti žízeň jako při volbách.²⁾ Než vizme i jiné vzorky:

¹⁾ Z lat. peroratio, t. j. zakončení řeči, a sice nadšené, ozdobné, do něhož řečník shrnoval za stárá všechno úsilí, aby pohnul posluchače k činům.

²⁾ Marně se snažili učenci podati odůvodnění tohoto zjevu. Klíčem snad by bylo slovo *osudí*, jež vede etymologicky k *sudim*.

„Vykonejte svou povinnost, jak já budu svou konati.“

„Můj úkol jest splněn, váš se počíná...“

„S důvěrou očekávám vaše rozhodnutí...“

„A teď promluvi lid...“

„Slovo teď má pokrokumilovný náš kraj...“

„Slov už netřeba! K činu!“

„Vpřed, vždy vpřed, za pokrok, za republiku a za naše drahé hory...“

Varianty: „Vpřed za nivy a pláně...“

„Vpřed za údolí, atd.“

**V čas mobilisace: „Vpřed za ty, kdož
zůstaneme vzadu.“**

„Netřeba, pravi La Bruyère, ukládati směšno tam, kde ho není: ale jest dobře, když je vidíme tam, kde jest.“

Přes to, že snad se nebude líbiti odborným obhájcům Republiky, a že ji budou tleskati zlehčovatelé veřejné správy, tato knižička dobrého humoru nemá jiné ctižádosti než pobaviti, a nesměřuje nikterak k tomu, aby byly odklizeny veřejné instituce, k nimž podepsaný autor — třeba to říkati? — lne, podle silného slova p. Soliveau, s nepomíjející oddaností.

KURS 14.

v listopadu l. P. 1925.

Z FRANČINY PŘELOŽIL

JOSEF FLORIAN

TISKEM

VIKTORA DVOŘÁKA

V MOR. BUDĚJOVICÍCH

NA SKLADĚ U

MARTY FLORIANOVÉ

VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

DEO GRATIAS